RÁDAM

KONTRA FERENC

A hízó híre akkor messzire eljutott, ágról ágra röppent a történet, félig szomorúan, félig vidáman, mintha csak fél szárnya lenne, mégis elsöpört a télből egy unalmas darabot. Úgy kezdődött a tisztáson, az udvar közepén ez a disznótor is, mint a többi. Az asszony készenlétben állt a gázpalackkal és a lángszóróval, zsebében gyufa zörgött, hogy kéznél legyen. A szomszédasszony türelmetlenül lóbálta a vájdlingot, mert fázott a keze. Megcsikordult az ólajtó rozsdásra fagyott retesze. A két fiú a deszkaoldalra könyökölve figyelte, hogyan küszködnek a disznóval, sikkantva kicsúszott a kezeik közül. Sehogyan sem boldogult vele a két férfi. Megvillant újra a kés a szomszéd kezében. A felhergelt állat felháborodottan tört ki az udvarra. Harmadszor is körbefutotta vele a szomszéd a körtefát, mire sikerült a farkát elcsípnie. Súlyát meghazudtolóan szökkent egyet a disznó, és röfögve indult a kiskapu felé, szabad út mutatkozott az utcára. De a megfelelő pillanatban előléptek a gyerekek, és meghiúsították a tervét, visszazavarták az udvar közepére. Új módszerrel próbálkozott a szomszéd: hátba támadta. Megrökönyödött egy pillanatra, testén végigrengett a szalonna. Felvisított. Teljes elszántsággal vetette rá magát a szomszéd. A disznó éppen a gazdaszszony előtt rogyott térdre, és most már ordított torkaszakadtából. Az asszony kezében azonnal lendült a nyeles lángszóró, és a rácsos fémbunkót a legyőzhetetlen fenevad tátott szájába nyomta. Úgy gondolta, abban a pillanatban megfullad, de a tusa elhúzódott, és az asszony ösztönös mozdulattal megengedte a másik kezével a gázt. Továbbra is szabadulni próbált kalimpáló lábakkal a jószág, annak ellenére, hogy teljesen reménytelenül harcolt. Mindkét férfi a hátán hasalt, az asszony

közben lenyomta a torkán a lángszórót, és addig engedte bele a gázt, amíg csak ki nem merevedtek a vérben forgó, féltenyérnyi disznószemek. Vonaglott egy utolsót, nyögött hozzá, aztán egyetlen szusszanással kimúlt. A szomszédasszony a nyakához tartotta a tálat, a szúrás helyén fekete vérpatak eredt.

A házigazda pihenésképpen pálinkával kínálta szomszédját. Meghúzták jól mindketten. Sokáig tartotta magát a gyöngysorhab az üveg belsejében, miután az asztalra tették. Körülötte sorakoztak a kések és szerszámok. Hosszú mészároskötényt kötött a szomszéd, mintha hivatásos böllér lenne, hüvelykujjával óvatos szakértelemmel leellenőrizte a kések élességét. Bólintott, hogy jöhet a forró víz a konyhából. A nagyobbik fiút küldték a vödörrel, közben az asszonyok előkészítették a kaparókat. „Én is hozni akarom a forró vizet", méltatlankodott a kisfiú.

Olyan lett a sertés bőre, mint a vaj. Lemosták még egyszer hideg vízzel. A véres víz fürgén induló patakja lelassult, és megfagyott félúton az udvar betonján. A gazdasszony odagördítette a gázpalackot, és kinyitotta a csapját. Odatartotta az égő gyufaszálat a lángszóró rácsos bunkójához. Nyomban kisüvített a zománckék láng. Továbbra is a szomszéd irányította a munkát. Először a hajlatok kevésbé hozzáférhető sörtéit pörkölte le, aztán a lábakat és a füleket vette sorra. A láng nyomán lassan szurokfekete lett a vajszínű bőr, égett sörteszag terjengett. Kíváncsian figyelt a két fiú a mester mellett minden mozdulatra. Sercegve szántott végig a láng a hasfalon, a mellbimbókon, elidőzött egy darabig az oldalán, áttérni készült éppen a hátra...

Akkor robbant fel a disznó. Olyan váratlanul érte őket, hogy percekig álltak csurom véresen, földbe gyökerezett lábbal a kráterszerű állatmaradvány előtt, melyből sűrű, véres lávautak indultak kifelé, folyamuk hátán félbeharapott kukoricaszemekkel. Bűz szállt fel a test meleg leheletével. Fel sem fogták mindjárt a körülállók, hogy a belsejében felgyülemlett gáztól robbant fel a disznó, csak a feje maradt teljesen ép. Kajánul vicsorította fogát az alvadtvér-tócsában. Mellette még mindig fújta a lángot a gázpörkölő, senkinek sem jutott eszébe, hogy elzárja.

Jézusmáriázva futottak oda az asszonyok. Zokogva szorította tenyerét a bal szemére a kisfiú. „Mutasd, mi van veled!", kapta volna el a kezét, hogy megnézze az anyja, mi történt vele, de a rángatásra a gyerek még hangosabb sírásba kezdett... Nem engedte elvenni a kezét, hiába próbálta lefeszegetni az arcáról akkor már az apja is. Lefektették a

konyhában a heverőre. Langyos vizes szivaccsal törölgették róla az alvadt vért és a mocskot. Csak akkor rémültek meg igazán mindannyian, amikor a kisfiú arcát friss vér öntötte el.

Gyorsan begyújtotta az apja az autót. Az asszony az ölébe vette a kisfiú fejét. Elhagyta lassan a keserves sírást, mintha egyszeriben szégyellte volna, hüppögésre fogta vissza hangját. Szerencsére elenyésző volt az úton a forgalom. A vasúti átjáróhoz értek. Már messziről látták, hogy éppen előttük engedik le a sorompót. A férfi átkozódott, és egyfolytában nyomta a kürtöt. De az érkező tehervonat zakatolása elnyomta. A kisfiú nyakán, a hátsó ülésen végigfolyt a vér. Már csikorogtak a kerekek, amikor megrándult a sorompó rúdja, és lassú lendülettel felemelkedett.

Pirosra váltott éppen a város első jelzőlámpája, de még sikerült elkanyarodniuk. Fegyveres portás állította meg őket a kórház pincelejárata előtt. Csak egy pillantást vetett a hátsó ülésre, és intett a vezetőnek, hogy lent jobbra kanyarodjon. A baleseti osztályon mintha csak őket várták volna. Hordágyra fektették a kisfiút. Becsukódott mögötte a műtőajtó.

Nem szóltak egymáshoz. Az asszony lekuporodott a padra, végignézett pecsétes ruháján, melyre sebtében a kabátot húzta. Keskeny orra mintha még hegyesebb lett volna, apró madárszemét kifényesítette a bánat, könny nem hullt belőle. Nagyot sóhajtott. A férfi a dohányzást tiltó tábla ellenére elővette a zsebéből a cigarettáját, és idegesen rágyújtott. Apró léptekkel járkált a piros tűzoltókészülék és az üveggyapotba burkolt meleg vizes csövek között. Megunta a monoton sétát, és kiment a friss levegőre. Csótányok futottak át a klórszagú várótermen. Hiába fülelt az asszony, semmit sem hallott a műtőből. A pinceház felől folyamatos zúgás hallatszott. Betelt ezzel a hanggal, mintha kimosta volna a fejét. Ijedten pattant fel, amikor a szemüveges orvos gondterhelten megállt előtte: „A bal szeme súlyosan megsérült." Erre az asszony olyasmit rebegett, hogy azért majd, ugye, lát vele, meg lehet még műteni. „Nem lehet rajta segíteni, egy szilárd tárgy becsapódásától teljesen szétroncsolódott", mondta az orvos. Az ajtóban eltorzult arccal állt a férfi, körmére égett a cigaretta, szeméből egyik pillanatról a másikra tűnt el a fény. Keskeny szája megrándult, és sokáig nem került a helyére.

Óriásasszony kezéből elgurult az egyik porcelánkék golyó. Villamosok kerülgették egymást a hazavezető úton, mintha eltévesztették volna kötött pályájukat. Kialudt a tűz otthon a konyhában. Az asszony ak-

kor sírt ennyire utoljára, amikor egy kamion elütötte a kedvenc kakasát, három éjjel és három nap zokogott szakadatlan: „Meg kell gyászolni az állatokat is, hiszen köztünk éltek." De amikor hazaengedték egy hét után a kisfiát, elhatározta, hogy semmi jelét nem mutatja a szomorúságnak.

Hozzászokott lassan a kisfiú, hogy fél szemmel is elboldogul. Az iskolában a társainak feltűnt, hogy erőteljesebb, sokszor kapkodó fordulatokat kellett tennie a fejével, mintha úgy érezné, folyton lemarad valamiről: ettől a mozdulatai a szemek után kapkodó madáréhoz hasonlítottak. Magányos lett és zárkózott. Újra elővette a meséskönyveit.

Óriásasszony havat szült gyerekek helyett. Káprázott a szeme. Fehér madarakat látott a fekete tájban. Szótlan lett, nehogy valami butaságot mondjon.

A bátyja az ablaknál állt, és szórakozottan firkált az üvegre a mutatóujjával. A kutyáját figyelte az udvaron, amint dühösen a körtefa törzsére ugrált. Felborzolt szőrrel állt a macska az ágon, a farka olyan volt, akár egy mókusé, és szájában széttárt szárnyakkal egy veréb lefegett. Csaholva méltatlankodott fel-felsandítva rá a kutya. „Már megint fordítva húztad fel a púlóvered", figyelmeztette az anyja. Rá sem hederített. Levette a fogasról a kabátját. Kiment a körtefához, hogy igazságot tegyen. Az öccse odaszaladt az ablakhoz, hogy menézze, mi történik az udvaron. Orrát az üveghez nyomta, elámult azon, hogy a bátyja simán elveszi az ő macskájától a verebet, és a kutyának adja. Belehelte az ablaküveget. Ákombákom számok váltak rajta láthatóvá: 69696969696969696969.

Mire az óriásasszony leterítette nagy zöld kendőjét a határra, a kisfiú hozzászokott, hogy egyik szemével a dolgoknak csak a sötét oldalát látja. Eleinte mintha hiányzott volna minden egész másik fele, aztán egy ismeretlen dimenzióban megjelent az is, csak nem a látás szintjén, hanem a fejében, kiegészítve a saját gondolataival.

Traktorral mentek fel a hegyre. Az apja valami régi nótát fütyült. Eldöcögtek a temető mellett. Aztán a focipálya szép egyenletesre serkent füve következett, olyan volt, mint a búzatábla. Nagyobb fiúk fociztak rajta. Nekihevülten rúgták a bőrt. Köztük cselezett a bátyja is a sárga ingében, úgy tett, mintha észre sem venné a traktort. Emelkedő jött. A kerekek ökölnyi sárdarabokat röpítettek a kabin üvegére. Kicsit megcsúszott a traktor, de aztán új lendületet vett, és már fent is volt a dombon, odalátszott a virágzó cseresznyefa. Szakadék mellett haladtak el,

le lehetett látni a sötét kis völgybe, ahova nem ért a napsugár, és a hó sokáig nem olvadt el.

Erről a szakadékról beszélgettek később a pálya szélén a nagyobb fiúk. A vörös hajú hallomásból tudta, hogy barlangféle van odalent, aranyat rejtettek el benne a törökök. „Hülyeség", cáfolta meg a labdatulajdonos, „az ilyesmit csak a kis tökösök hiszik el". Azért mindenkinek volt véleménye, mesés kincsekről és ostoba hiszékenységről vitáztak. „A szakadékban gonosz erő lakik, nem is ember, azt mondják", vetette közbe bizonytalan hangsúllyal egyikük. Felhők mögé húzódott a nap. Felhúzták lassan a pulóverüket, indultak haza. A bőrlabda a pálya szélén árválkodott. Elindult érte a gazdája. Megdöbbenve tapogatta a fekete-fehér hatszögeket körbe, puha lett, mint az agyag. Csúnya szúrt sebet fedezett fel rajta.

Szemerkélni kezdett az eső. „Sokat pisilnek odafentről mostanában." Még egy forduló maradt hátra, a férfi mégis úgy határozott, hogy hazaindul, nehogy leragadjon a sárban. A szomszéd is éppen előttük igyekezett haza a traktorával. Intettek egymásnak. A kisfiú arról faggatta az apját, miért nem szabad errefelé ibolyát szedni. „Csak a szakadék szélén nem szabad, a hegy gyomrában sötét üreg van, gonosz erő lakik benne, azért nem engedik az állatokat se a közelébe legelni, nehogy lezuhanjanak." A kisfiú hatlábú szörnynek képzelte a barlang lakóját, aki óriáspók módjára arra vár, hogy valaki besétáljon a hálójába.

Ugatva fogadta őket otthon a kutya, mintha idegenek lennének. A kisfiú ijedten kapkodta a lábát, úgy hátrált, hogy közben a szemét nem vette le az elővillanó agyarról. Mintha az egyetlen szeme megóvná minden rossztól. Odabent lekváros kenyér várta az asztalon. A konyhaablakból figyelte a bátyját. Ahogy megjött a focizásból, be se ment a házba. Felmászott a górába. Elővette a parittyáját, követ illesztett bele. A traktorbelsőből vágott gumi a célpont felé feszült. Megpillantotta a macskát, és kiáltott, hogy ne bántsa, de akkor már késő volt. Nyávogva, sántítva menekült a fáskamrába. Elfordult az ablaktól, tehetetlen düh fogta el a kisfiút. Kiment a fáskamrába, hogy megkeresse a macskáját.

Elmesélte az anyjának, hogyan sántult meg a cica. Az sem érdekelte, hogy amit mond, árulkodásnak számít, aminek meglesznek a következményei. „Ha mindkettőnket jóra nevelsz, akkor ő honnan tanulta, hogy a kutyáját gonoszra tanítsa." Az asszony nem reagált a kérdésre, úgy gondolta, nincs mit felelnie. Fel sem nézett, varrta az ingre a gombot, közben mintha csak magának beszélt volna, mintha lemondott volna arról, hogy bármit megmagyarázzon: „Mindegyikünk maga választ he-

lyes út és helytelen között. Nem lehet mindent megtanítani, csak látszólag születünk hasonlónak. A valóságban csak két út van. Az ember útja elméletekből és nézetekből áll, Isten útja pedig Krisztus. Ha bárki más úton próbálkozna bejutni a mennybe, az tolvaj vagy rabló. Az ember útján érdemeinkben, vallásunkban vagy becsületességünkben bízunk. Ugyanúgy bízunk önmagunkban, jótetteinkben és saját cselekedeteinkben. Isten azonban egyetlen emberi utat sem fogad el. Van út, amely egyenesnek látszik az ember előtt, de végül a halálba vezet. Az üdvösséget nem a cselekedeteink jutalmául kapjuk. Isten útján megtudjuk, hogy az üdvösség ajándék, amelyet csak el kell fogadnunk, mert mindenki vétkezett és híjával van az Isten dicsőségének. Isten azonban abban mutatta meg rajtunk szeretetét, hogy Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor bűnösök voltunk." A kisfiú képtelen volt a szavakra figyelni, értelmük lassan a tűzhelyen lobogó víz forrásába veszett. Elővette a szeméthordó autó kis hasonmását, és ki tudja, hányadszor, kiszedte belőle újra az almamagokat. Hiszen mindenki gyűjtött valamit. Ahogy egymás mellé rakta a csepp alakú magvakat, káprázni kezdett a szeme. Végképp elállt a szándékától, hogy az almamagokat láncba fűzze, mert azzal megölné bennük az életet. És a lánc sok kis haldoklásra emlékeztette.

Vasárnap az apjával ment a templomba. Anyja az asszonyok között ült a szemben levő padsorokban. Bátyját pedig veréssel sem lehetett arra kényszeríteni, hogy átlépje a templom küszöbét. Ellenségesen felerősítette a rádiót, és csak azért is elkáromkodta magát, valahányszor a templom került szóba. Az apja régen felhagyott a fenyítéssel, szép és csúnya szóval, hogy más belátásra bírja: mondván, hogy nem fontos templomba járni, de legalább az anyjára való tekintettel tegyen úgy, mintha tisztelne bizonyos szent dolgokat. A leghátsó sorban ültek, messze a többiektől, mint valami kívülállók. Fennhangon imádkozott mindenki a pappal. A kisfiú azonban csak az apjára figyelt, aki halkan mondta, és valami egészen mást: „Az én társam az éjszaka, bennem fordítva járnak a percek, rossz helyen áll a hold felettem, nem engem melegít, valaki elköltözött belőlem, helyén ismeretlen sötétség lakik." A kisfiú a bal szeme előtt látta az átváltozást, az apja arcán a ráncok másfajta elrendeződését, ami esdeklő kifejezést kölcsönzött neki, valaki másét, aki csak árnyéka lett önmagának.

Az ajtó előtt az ezüsttálcán csörrentek a perselypénzek. Kifelé menet az asszonyok az idős tanyasi ember furcsa esetéről pusmogtak. Egyedül élt, nem volt senkije, élelme is elfogyott a hosszú télben. Felakasztotta

magát a háza előtt a körtefára. Több hétig lógott az istrángon, mire arra vetődött valaki. Úgy kiszáradt, mint egy sonka. Csontjait zörgette a szél a kabátja alatt. Azt mesélték, valami varjúféle ült az ágon, rikácsolt, hogy arra menjenek.

Másnap a városba indultak. A nagyobbik fiú maradt csak otthon. Előhozta a kamrából a szerszámosládát; drótok, fogók és csavarok között kotorászott. Egy régi zsebrádióból apró tranzisztorokat szerelt ki és cinezett át a konzervdobozból kivágott fémlapra, amit előzőleg lecsiszolt, hogy eltüntesse róla az ólombevonatot.

A konyhában háromkarú vaslámpa függött a mennyezeten. Nem közvetlenül az ebédlőasztal fölött lógott, hanem kicsit odább, éppen ott, ahol a kisfiú szokott ülni. Felállt a székre, és kilazította a mennyezeten a kampót, a helyére csavart szerelt. Az apró kis szerkezetet a huzal melletti résbe dugta, és hőre táguló dróttal kötötte össze. Észre sem lehetett venni lentről, hogy kiiktatta a régi tartókampót. A külső foglalatot ugyanúgy rácsúsztatta a lámpanyélre, ahogyan volt. Nem hiába szerelt minden délután rádiót a vörös hajú barátjával, elégedetten rakta vissza a szerszámokat. Minden árulkodó jelet eltüntetett. Most elérkezett az idő, forgatta a fejében, egyformát vesznek, mindenből ugyanannyit, egy szemmel sem többet: egy marék zabot a lónak, egy marék zabot a madárnak, örüljenek hát egyformán, lakjanak jól mindketten, igyanak ugyanabból a pohárból. Keserű ízt érzett a nyelvcsapján.

Recsegett a kipufogó. Megállt a kocsi az udvaron. Először a kisfiú szállt ki, nyalábjában néhány áruházi zacskóval és dobozzal, hogy elújságolja a bátyjának, mi mindent kaptak. Felvették a pénzt a bankban a leszállított állatokért. Kint már sötétedett. Bejött a férfi is a konyhába, felkapcsolta a lámpát. Friss kenyeret vett elő az asszony a szatyorból, mindjárt szelni kezdte. Mindenki az asztalnál ült, mire eléjük került a hideg vacsora teljes választéka az éléskamrából a savanyú uborkától a háromszög sajtig. A férfi sört nyitott, és fél pohárral töltött a feleségének is. A kisfiú még mézes kenyeret is akart enni. Két dísztányér között ketyegett a falióra. Az asszony felállt, és a saját tányérját már a mosogatóba tette. Már több mint negyed órája ég a lámpa, éppen így számította, most húzni kell az időt, lassan csomagolta ki a sajtot, mint aki nehezen birkózik az ezüstpapírral, közben tőle szokatlan kedvességgel érdeklődött az öccsétől, mit látott a városban. Apró darabkákra vágta az uborkát, hozzá ugyanakkorákra a kolbászt. „Nem is lehetsz éhes, ha ennyire piszmogsz", jegyezte meg az apja. „Elemes, távirányítású tankot láttam a játékboltban, lézerfényt lő gombnyomásra. Aztán

látnod kellett volna az új zenetornyokat, most jöttek Japánból, színes lámpák villogtak rajtuk, mint a karácsonyfán", jutott eszébe a kisfiúnak. Az asszony összesöpörte a tenyerébe a tojáshéjat, rátette az uborkásüvegre a tetejét. „Én még nem fejeztem be", figyelmeztette az idősebb fiú. „Csak egyél nyugodtan, semmit sem veszek el előled, csak a hulladékot takarítom el." A kisfiú megvacsorázott, és bement a fürdőszobába kezet mosni. Az apja elvette a szekrényről a kocsi kulcsát, hogy behajtsa a garázsba. Ahogy behúzta maga mögött az ajtót, és talán jobban be találta csapni a kelleténél – akkor szakadt le a háromágú lámpa a mennyezetről, és a székre esett, ahol a kisfiú szokott ülni. Üvegszilánkok sercentek a tétova lépések alatt. Sötétség borult a házra a rövidzárlattól. A kisfiú a fürdőszobában kacagó manókat látott, a vizes ruhának kifeszített kötélen ugrándoztak, őt is jókedvre derítették.

A macska még mindig sántított és harapott, valahányszor hozzáértek a jobb első lábához. A kisfiú az ablak előtt simogatta. Fekete-fehér mintás bundája példásan tiszta volt, és egészen elmélyült a dorombolásban, szeme résnyire szűkült. A kisfiú megint a bátyját figyelte az udvaron. Elővette rozsdamentes, vadonatúj bicskáját. Vésett valamit a körtefa kérgébe, aztán megtörölte a pengét a farmernadrágjában, a fény felé fordította, hogy eléggé csillog-e. A naptól hunyorgott, vagy a kárörömtől húzta félre a száját, töprengett a kisfiú. Alig várta, hogy a barátaival elmenjen futballozni. Tépést csinált egy szakadt ingből, és a körtefához ment. Ötágú csillagot vésett a bicska a kéregbe, két ágával felfelé. Tudta, hogy a felhasított fakérgen sosem gyógyulnak be a rajzok, csak megnagyobbodnak az évekkel, mégis bekötötte a nedvező sebet. Óriásasszony szivárványt rakott az égre, pedig eső sem esett, nap sem sütött.

Az asszony egy tintaceruzával bejegyzett, felkiáltójellel ékesített dátumhoz ért a régi naptárban. Kutatni kezdett az emlékezetében, és hamar rájött, hogy ez a nap volt az, amikor a nővérét látogatta meg. Az is rögtön eszébe jutott, hogy amikor hazatért, drága kölnijét lecsavart kupakkal találta a fürdőszobában. Mindjárt meg is kérdezte idősebb fiától, hogy mit csinált a kölnivel. Akkor még igazat mondott, ha valamit válaszolnia kellett: „Csak játékból ittam belőle." Azon az estén a férje szokatlanul sokáig maradt fenn a hegyen, és amikor megkérdezte tőle, hogy mit csinált ennyi ideig, csak zavartan mosolygott, hogy keresett valamit.

A kisfiú bement a szobájába, kihúzta a fiókját. Felfordult a szemetes kisautó, az üres szappandobozok, a radír és a ceruzahegyező, minden

fordítva állt. Megvolt mindennek a helye. És eltűnt a fiókból a csokoládéja. A konyhából veszekedést hallott. Ha ezt most elmondaná, még rosszabbat tenne. Nem először vette észre, hogy valaki turkált a holmija közt. Jobb ellhallgatni a *valakit*, vannak dolgok, amiket jobb nem megnevezni, mert akkor megjelennek, sötét oldalukat fordítják felé, és rossz lesz minden játék. Elővette a rádiót, és bekapcsolta: „Emberek százai tűntek el nyomtalanul, a vezető nélkül maradt járművek egymásba rohantak, fekete madarak törték be a repülőgépek szélvédőjét."

Eltelt talán egy hónap is, az ingtépést kikezdte a nap, lobogtatta a végét a szél, mint valami lakodalmas szalagot. A kisfiú levette a kötést a körtefáról. Valami mást mutatott a seb, a rajz behegedt, formátlan lett a csillag, és inkább egy madárra hasonlított. Fenn a virágok helyén tenyérnyi csomókat alkottak a körtekezdemények. Még a kezében tartotta az ingtépést. A kutya azt hitte, hogy vele akar játszani. Odaszaladt, és elkapta a rongydarabot. Nyomban kettészakadt. Azután még számos kisebb darabkára. Hörögve-morogva szaggatta foszlányokká az ingtépést. Akkora gyűlölet van ebben a kutyában, hogy el sem fér benne, gondolta a kisfiú. Jobbnak látta, ha a féltető alól szemléli tovább a jelenetet. Felemelkedtek az apróbb-nagyobb vászondarabok, libbentek, kergetőztek az udvar felett, mint valami szabálytalan szárnyú madarak. Dallam szólt a távolból, először csak a körtefa levelei susogták, aztán a kerítés lécei fokozták a ritmusát.

Óriásasszonynak táncolni támadt kedve. Száraz szél süvített, amerre szoknyájával elsöpört, száraz viharvirágokból font koszorút loboncos hajába. Megváltoztatták halmazállapotukat az útjába kerülő tárgyak és élőlények, lefolytak a cserepek a tetőről, elolvadtak a libák fehér foltjai a réten, és távoli jégboglyák lettek a szürke felhők. Alakot változtatott a kökénybokor: sudár lett, mint a cédrus; a szénakazal felköltözött a diófára, ága-bogát befonva, mint a medveszövők nyári vattacukra; a kanális sem keresztben szelte át a legelőt, hanem hosszában. Emberemlékezet óta nem volt ilyen furcsa vihar errefelé, forgatta a szemét a vénséges vén öregasszony, akinek senki sem tudta a korát a faluban.

Harangszó hallatszott, pedig ilyenkor nem szoktak harangozni. A falhoz támasztott régi biciklit beszőtte a pók. Régi játékait a kisfiú a hasadt komód alsó fiókjában tartotta. Nagyanyja hozománya volt a nehéz tölgyfabútor, kitették, amikor felújították a konyhát. A felső fiókban a traktor alkatrészeit tartották. Az egyik csavar párját próbálta a rozsdás alátétek között megtalálni, amikor érdes hang ütötte meg a fülét. Feltekintett a vihartól megtépázott tetőre. Néhány összetört cserép helyén

kéket virágzott az ég, és a résen berepült egy fényes csőrű fekete madár. A szeme aranyból volt, sosem csukta be, ellökte magától sárga sugarát. Ágat hozott a csőrében, és letette a két gerenda összeeresztésébe. Igazi fészeknek való hely, gondolta a kisfiú.

Véletlenül szerzett tudomást a szülői értekezletről az asszony. A péknél kérdezte tőle a fia osztálytársának az anyja, hogy miért maradt távol. Kajánul említette, hogy az osztályfőnök felsorolta a legrosszabb tanulók nevét, meg aztán hogy kirándulást szerveznek, felújítják az eldudvásodott iskolakertet, és fegyelmit kapnak, akik szöknek az órákról. Elfehéredve hallgatta az asszony, a szégyentől inkább, mint a dühtől. Fülön fogta a nagyobbik fiát, mihelyt hazaért: „Úgyis megtudom, milyen osztályzataid vannak. Így aligha lesz belőled műszerész, bármennyire szeretnéd. Most mehetsz a szerelőért, megint elrontottad a tévét!"

A kisfiú a pálya széléről figyelte, hogyan rúgják a bőrt a nagyobbak. Még nem sikerült elfelejtenie a tücsökkoszorút. Végigfutott rajta a hideg, az ujjhegyeiben érezte a bizsergést. Túlságosan mélyre vésődött érzékeiben a bátyja „ajándéka". Már az ágyban volt, amikor odahajította a lábára. Érezte a bőrén a drótra fűzött tücskök vonaglását. Látni sem akarta a testvérét. Elindult a gyalogúton a hegy felé. A szakadék mellett a saját traktoruk vesztegelt. Kereste az apját, de mintha a föld nyelte volna el. Arcának sötét oldalát látta megint, jellegzetes járását, amely ismeretlen irányba tart.

Óvatosan ült asztalhoz, annak ellenére, hogy a saját szemével látta az új kampó felszerelését, mégis a háromkarú lámpa orvul leszakadásától félt. Nyakát behúzva kémlelte a levest. Zöldséglevelek úszkáltak a felszínén. Felemelte a kanalat. Forró volt még. Ahogy fújni kezdte, arra gondolt, hogy az emberben mindennek megvan az ellentéte: ha hideg van, meleget lehelhet a kezére vagy az ablaküvegre, és elolvadnak a jégvirágok; a levest és a forró kalácsot pedig addig fújja, amíg ki nem hűl. Nem foghat ki rajta a természet. És hirtelen nagyon egyedül érezte magát zománckék ketrecében, mint a madár, ami ellen összeesküdtek a szelek. Vagy egyszerűen nem szeretik a levest a többiek.

Gyakran felmondta a szolgálatot a régi zár az utcai kiskapun, sokszor észrevették, hogy reggelre tárva-nyitva áll, pedig senki sem jött be rajta. A férfi az új zárat szerelte. „Hozz egy kisebb csavarhúzót a féltető alól", szólt oda a nagyobbik fiának, aki éppen a kutyáját tanította, hogyan kell felmászni a górába. Kelletlenül hagyta abba az idomítást. Előkotorta a komód fiókjából a kulcsot. Volt abban némi számítás,

ahogyan odanyújtotta: „Nem kerül olyan sokba a kirándulás, és majdnem mindenki befizette már az osztályból." Mégsem a megfelelő pillanatot választotta, mert az apja ügyetlenül bánt a késsel. Éppen a kapu deszkájából akart lenyesni egy darabot, amikor megcsúszott a kése, és csontig beleszaladt a hüvelykujjába. Mégsem rémült meg annyira a kiserkenő vértől, hogy ne válaszolt volna: „Megnéztem az osztályzataidat." A fia elszaladt az elsősegélydobozért, hogy fürgeségével bűnbánást tanúsítson. Alig tudta ugyanakkor visszagyűrni magába az indulatot, amely kicsordulni készült belőle. „Ejnye, mondtam, hogy hívjuk át a szomszédot. Jobban ért hozzá", kötözgette az asszony a férje sebét. „Különben is, hiába mondogatom neked, aki bezárja a kapuját, a szívét zárja be."

Óriásasszony összeszedte a csintalan manókat, és a hegyre terelte őket. Színes gombolyagokban kergetőztek a lepkék. A kisfiú szaladt utánuk felfelé az egyre meredekebben emelkedő domboldalon, ahol a fehér virágú gyalogbodza szinte őserdőnyire nőtt. A bátyja gonosz arca került minduntalan elő a bokor mögül. Világtalan, porcelánkék szemével látta csak, ami rosszat jelentett. Mit csinált azzal a csavarhúzóval a traktor mellett, miután felszerelték a kiskapura az új zárat, miért kellett elrejtenie a komód alsó fiókjában, miért kell a kutyát arra tanítani, hogy másszon fel a létrán, úgysem lesz olyan ügyes, mint az ő macskája, és a kutyáknak különben is mások a vadászszokásaik. Megint úgy érezte, mintha minden ellene irányulna, és védekezni sem tud. Megnyugtatta a magány. Felmászott a cseresznyefára, elővette a tranzisztoros rádióját, és a legszélső adón madárdalokat hallgatott. Azon gondolkodott, melyiküké lesz a cseresznyefa, ha felnőnek. Messzire ellátott. Traktor közeledett, mintha az apja lett volna. Gyorsan peregtek előtte a képek. A traktor egyik pillanatról a másikra irányt tévesztett, letért az útról, megcsúszott, és a szakadékba fordult. A szomszéd éppen a földjén dolgozott, nyomban ott termett, hogy segítsen. Csikorgástól visszhangzott a hegy. Minden a feje tetejére állt.

Amikor az ágyra fektették, még nem volt eszméleténél. Alig lélegzett. Arcára maszkot festett a vér és a sár. Szomszédok téblábóltak, sopánkodtak az udvarban. A felesége rögtön az orvosért szaladt. A kisfiú ült az ágy szélén, és egy pillanatra sem vette le a szemét az apjáról. Megjelent az ajtóban a szomszédasszony, és azt mondta: „Elvesztettél egy darabot a lelkedből, leszálltál a mélybe, meg kell ölni azt a madarat, amelyik a féltetőtök alatt rakott fészket. Meggyógyulsz, mert visszakapod azt a darabot. Te gyere segíteni nekem!", szólt a nagyobbik fiúnak, aki komor arccal álldogált a sarokban.

A kisfiú langyos vizes szivaccsal törölte le a szennyet az apja arcáról. Lassan kinyitotta a szemét, iszonyú fájdalmai voltak: „A káprázattól, önmagamtól, a halálomtól, ments meg engem! Értem ne sírjál, az már úgysem fog fájni, az éj katonái odalent várnak rám. Valami másban bíztam, bocsáss meg érte. Ha belefáradtál a szánakozásba, emelj magadhoz!" A kisfiú újra kicsavarta a szivacsot és kiöblítette. Világtalan szemével a szavak sötét oldalát látta, mozdulatokat, jeleneteket és képeket rakott egymás mellé, melyekbe az apja halkan elrebegett mondatai leheltek értelmet; aztán kicsúszott a száján, amit előbb ki sem mert volna mondani: „Az igazat mondd, úgysincs sok időd hátra!" Az apja látta a kisfiú arcán a rémületet, és lassan megszólalt újra: „Óvakodj a bátyádtól!" A megnedvesített szivacs újra végigszántott az arcán, ebből mintha új erőt merített volna, ismét beszélni kezdett: „Vidd vissza a madarat, hajítsd le a szakadékba, mert bajt hoz a házra. Elég bajjal járt eddig is a kíváncsiságom. A régi katonaládában rejtettem el a padláson. Legyél te okosabb, és állj ellen a csábításnak. Gonosz erő lakik benne..." A férfi szeméből egyik pillanatról a másikra tűnt el a fény.

Az idősebb fiú az ajtóban állt a véres késsel. Biztosan hallotta az utolsó mondatot. Éles fájdalom hasított belé, hogy az apja nem vele osztotta meg a titkát. Megfordult, és tehetetlen dühében a késsel megcélozta a körtefát. Remegve állt bele a penge a fa sebének közepébe. Mellette a szomszédasszony madárpihéket szedegetett le fekete szoknyájáról.

A pap éneklő hangsúllyal vitte fel a mondatok végét, hogy szárnyalást és pátoszt kölcsönözzön gondolatainak. „Két ember jött a templomba imádkozni, lelkükben nehéz harangokat cipeltek, megkönnyebbülni akartak, ahogyan a harangok is, amikor szétszórják érces hangjukat a tájban. Egyikük az ember útján jött, oly éles, tiszta, fürkésző szemű, különös jellem volt. A másik pedig Isten útján érkezett, kértem, mondja el titkát, a dolgok kezdetét, de egy szót sem mondott, csak egy madárra mutatott az égen. Aki az ember útján jött, a hívek szemében kifogástalanul viselkedett: nem volt becstelen és igazságtalan, nem élt erkölcstelen életet; vallási szempontból sem lehetett benne kivetnivalót találni, hiszen hűségesen szolgálta a családját. Isten ezen az úton mégsem fogadja be az érkezőt. A másik Isten útján jött, megalázva, templomhoz méltatlan bűnösként, s így kiáltott: emeld magadhoz madárszívemet! És az Úr azt mondta, hogy ez a szerencsétlen megigazulva tér hajlékomba, vagyis üdvösségre talált, mert elvégezte földi életében minden dolgát."

Elindult a gyászmenet, megszólaltak a harangok. Vérvörös volt a leg-

több koszorúban a művirág. Elöl a harangozó fia vitte a keresztet. Az alja élesre volt hegyezve, akár egy ceruza. A név betűi szétszóródtak a kereszt vízszintesén, mint fehér jelek a sötétben, megnevezve azt, aki eltévedt benne. Szétszóródott a gyülekezet a gesztenyevirág-illatú temetőben. Az idősebb fiú megállt az út szélén, és a társait figyelte távolról a futballpályán, ahogy rúgják a bőrt.

Óriásasszony csillagtalan szurokéjszakát terített a házakra, a hegyre, a patakra. „Az éjszaka az én társam", hallatszott valahonnan a távolból, mintha az ablak suttogott volna. Elcsendesedett a ház, a kisfiú óvatos mozdulatokkal, nesztelenül öltözködött. Elővette a párnája alól az apja erős, fémmarkolatú zseblámpáját. Olajozottan nyílt és csukódott a bejárati ajtó. Felment a padlásra. A zseblámpa fényholdja végigpásztázta a poros kosarakat, a gerendán lógó kukoricacsöveket, a törött fülű hintalovat. A tűzfal mellett állt a katonaláda, a rejtett zugban, ahol a tető egészen kis szöget zár be a vályogpadlóval. Elhúzta a szeme elé ereszkedő pókhálófüggönyt, és felnyitotta a virágfaragásokkal díszített fedelet. Legfelül a szakadt orkánkabát kétségtelenül csak álcázásnak szolgált. Alatta puha filcfészekben pihent a madár. Nem ilyennek képzelte a mágikus erő gonosz követét. Belesimult a tenyerébe. A fekete agyagszobor mellén emberarc volt, így vitte át a lelkeket a másvilágra.

A láda teteje becsapódott. A kisfiú az egyik kezével a madár nyakát szorította, a másikkal pedig a zseblámpát. Lehajtotta fejét a kukoricasor alatt.

Odalent a bátyja arra ébredt, hogy zajt hall a padlásról. Valami csattanásra riadt. Aztán az éjszaka csendje felnagyította a lépések neszét az ágya fölött. Kiugrott a takaró alól, a lélegzetét is visszafogta. Kisvártatva az öccsét látta elsuhanni az ablak előtt. Zseblámpával ment át az udvaron a kiskapu felé. Gyorsan öltözni kezdett. Sértett indulat szállt a fejébe, hogy őt nyilván megint kihagyták valamiből. Biztosan a jó kisfiúra hagyta az apja a kincseit. A zseblámpa fénye messze a távolban bóklászott.

A kisfiú átvágott a temetőn, a legrövidebb utat választotta. Az apja sírja felett szórta sugarát a telihold. „Nem jól áll a kereszt rajtad, meg kell fordítani, hogy nyugtod legyen. Visszaviszem a madarat is, és minden a helyére kerül", mondta az apjának a kisfiú, mint aki a kötelességét végzi, mint ahogy megírja mindennap a házi feladatot, és az apja tudja odalent, talán még bólint is hozzá kedvesen. Nagyot szívott a friss levegőből, szinte beleremegett a temető a sóhajtásba. Indult át a sírok között a futballpálya felé. Nem is sejtette, hogy már a bátyja is a teme-

tőhöz ért, és távolról figyeli, merre tart az imbolygó lámpafény. Magához szorította a szobrot.

Felhő takarta el a teliholdat. Futásnak eredt, csak sarkallta az emlékezetéből feltörő kijelentés, amely mágikus erőt említett, és az apja utolsó szavai nem hozzá szóltak. Világossá vált előtte, hogy ki akarták semmizni. Csak az öccsére bízta a titkot, aki most öntudatosan viszi a kincset, mint jogos örökségét, hogy elrejtse valahol a hegyen, van esze az öcskösnek, tudhatta, hogy a házban úgyis megtalálnám előbb vagy utóbb.

A futballpálya közepén érte utol. Megpróbálta tőle elvenni a madarat. Amikor elszántan összecsaptak, a kisfiú oldalra lépett, fél térdre ereszkedett, és kinyújtotta a másik lábát. Ellenfele átbukott rajta. Fektéből lendült fel a lába, és célba talált: kirúgta a zseblámpát az öccse kezéből. A kisfiú utánavetődött a füvön, de a bátyja megelőzte: felkapta, és suhintott vele egyet teljes erejéből. Maga sem tudta a sötétben, hova ütött. A kisfiú hanyatt vágódott a pályán, és elveszítette az eszméletét. Darabjaira hullt körülötte a zseblámpa.

A nagyobbik fiú győztesen, a megkaparintott zsákmánnyal indult vissza a temető felé. Micsoda ravaszság, zihálta magában diadalmasan, egy agyagdarabba rejtette a kincseit, előlem dugdosták a nagyokosok, de idejében túljártam az eszükön, otthon rögtön széttöröm, és az enyém lesz mind. Darabokra töröm, a kincs nekem jár!

Futott, szinte száguldott át a hantokon, fékevesztett boldogság és káröröm volt a motorja, hajtotta megállíthatatlanul. Keresztülgázolt sírokon és koszorúkon, egyik kriptáról a másikra ugrott. Tébolyult örömében nekirugaszkodott, hogy egyszerre több hantot ugorjon át.

Megbotlott, és ez még lendületet is adott neki, szállt széttárt karjaival, mint a madár. Apja megfordított keresztjére zuhant. Égnek meredő, élesre hegyezett vége a hasába szúródott, csikorogva ereszkedett lassan lefelé, a torkából bugyogás hallatszott, egyre közelebb ért a földhöz, kalimpáltak még néhányat a lábai, mint a felnyársalt tücskök. Orra beleszagolt az egyik koszorú műrózsájába, és ez az édeskés illat volt az utolsó, amit érzett. Keze elengedte a madarat, melyet maradék erejével még görcsösen szorított. Legurult a sír oldalán.

Óriásasszony esőt szitált a földre. Zuhogott egész éjszaka, elmosott minden nyomot, minden illatot. Reggel megtalálták a felnyársalt fiút a síron. Senki nem sejtette, mi történhetett. Döbbenet, iszony, csodálkozás, részvét és undor váltakozott a körülállók arcán. A madárszobrot

észre sem vették a sárban, olyan volt, mint a többi agyagdarab. Mellette ásták a sírt. Lekerült a föld mélyébe.

A kisfiút meg az anyját hiába faggatták, mi történt az éjjel. Mindketten aludtak, azt mondták, nem emlékeznek semmi szokatlanra. Reggel a szomszédok ébresztették fel őket. A kisfiú eltöprengett furcsa álmán. Óriásasszony fogta kézen, és vezette földön és vizeken keresztül, magasra szálltak, ahonnét zöld pettyek voltak a fák és hangyányiak a tehenek a legelőn. Más nem jutott eszébe. Nem látta többé vak szemével a dolgok sötét oldalát. Porcelánkék lett az ég, azon a reggelen kezdett érni a cseresznye.